

Latweefchu Awises.

Nr. 35. Zettortdeenâ 30tâ Augusta 1834.

Zaunas sinnas.

No Nihges. Siberijes semmê dsihwo labš pulšs Latweefchu, kas woi launadarritaji no Kursemmes un Widsemmes turp aisdſiht, woi tahdu zilweku behrni, kas turpatt dsimmusch, irraid. Nu jassin ka no teem zilwekeem kas par strahpi us Siberiju tohp noraiditi, tiffai tohs wišniknakus leef no kalneem israkt warru woi ſwianu woi zittu kahdu gruhtu darbu strahdaht, bet tohs zittus faleef zeemôš, fur teem woi semmi kohpt, woi zittu kahdu ammatu wajaga strahdaht. Za leelaka pilsehta eeksch Siberijas irr Tobolſke, kas 3000 werstes taht no Pehterburges. Wehl tahtu ais Tobolſkes irr weens zeemš, ko sanz Niſchkowa, fur wišwairak Pinni dsihwo, bet arri daudš Latweefchi tur eelifti, kas no muhfu puſſehm nahkufchi. Schee lautini gribb labpraht pehz ſawas tizzibas Deewam kalpoht un Deewa wahrdu klaufitees. Gan arri tamſ puſſe weens Luttera mahzitajs irraid, kas Tobolſkê dsihwo, bet tam irr leelš aprinkſis, tã ka tam weenadi ween pa waſſaru jabrauz apfahrt no weena zeema us ohtra, behrnus kriſtiht, jauneklus mahziht, pahrus laulaht un ſwehtu wafarehdeenu isdallih, jo tee lautini paſchi tahtuma dehl, mahzitaju un baſnižu, kas Tobolſkes pilsehta irr, newarr aisdneegt. Un ſchiš patš mahzitajs arri Latweefchu wallođu neproht, bet tiffai mahziſki un freewiſki mahk runnaht. Kad nu tee Latweefchi Niſchkowaš zeemã labpraht gribb iſſwehdeenas un us ſwehtkeem baſnižã ſanaht, un arri weenu keſteri ſew iſlaſſijufchi, kas teem palidš dſeedaht un teem luhgſchanaš un Deewa wahrduš preekſhã laſſa, bet teem nabbadſineem leelš truhkumš no latwiſſahm dſeefinu-, ſpreddiku- un zittahm grahmatahm — tad taš baſnižkungš pahſ winneem gahdadamš grahmata rakſtijis pee Moſkawas baſniž-teeſu, appaſſch kurras wiſſch ſtahw, un lihđš ſuhtijis 20 rubluš

banko-naudaš, ko patš un ta draudſe ſamettufchi, luhgdamš, lai jelle ta teeſa par to gahdatu, ka par to naudu Widsemme woi Kursemme taš wajadſigaš latwiſſkaš grahmataš taptu ſagahdatabaš, un teem atſuhtitaš. Moſkawas teeſa tadeyl rakſtija pee Nihges baſnižteeſu, un to luhdſe, lai taš grahmataš ſagahda, un lai arri zittus kriſtigus laudiš luhđš, ka tee ſaweem tizzibaš beedreem woi ar naudaš-dahwanahm, woi latwiſſkaš grahmataš teem ſchinkodami, peepalibđš ka tee warr Deewam kalpoht un ſawas dwehſeles apkohpt. Nihges baſnižteeſa ſcho luhgſchanu paſlauſijufi, un Nihges latweefchu mahzitajeem irr pawehlehtš lai jelle arri pretti nemn no ſawahm draudſehm tãpatt tahtaš grahmataš, ka arri naudaš dahwanas, ka ſchohš nabbaguš kauſinuš ſweſchã tahtã semmê warretu eepreežinaht. Winneem wišwairak wajaga weenu ſpreddiku grahmata, katkiſmuš un abđgrahmataš, bet arri bihbeles, puſſbihbeles un zittas grahmataš pahſ Deewa wahrdeem. Kaut jelle arri ſtarp Latweefcheem daudš tahtaš ſchehlſirdigaš dwehſeles atraſtohš, kas zaur kahdu maſu dahwanu, ko ſaweem mahzitajeem warr nodoh, un ko ſchee labpraht us Nihgu aisdſkappehš, ſawuš nabbaguš brahluš Niſchkowã eepreežinata un pahſ winnu dwehſelehm apſchehlo-tohš! —

* * *

Pehrnažã Nowemberi, 25tã deenã, tannit Su matra ſallã Abſias paſaules dalkã ſemmes-tribeſchana daudš ſſahdeš padarrija. Pa to paſchu laiku 25 juhđſes no Palembang-pilſehtaš uggunš-wehmeja-kalnš, Bukit-kaba ar wahrdu, ſahze ſplauditeeš, un ſchoreiš uhdeni iſmette. Etarp diweem ta kalna ſchubbureem bija eſarš; taš gluſchi paſubdiš: bet widdužiš wiſſapfahrt uhdena pahſpluhſšš, ko kalnš iſ-

mettis, un kas no Muffin-uppes usdambehts, kursch pee trihzeschanas bija maktigeem semmes- un afmina-gabbaleem aiskrittis. Leels semmes-strehkis stahweja 21 pehdas appafsch uhdena, un kad tas uhdens bija notezzejis, palikke 7 pehdas dsilfch purws no teem dubleem, kas uhdenam no kalna lihdsi nahkufchi. 90 zilweki dsihwibu pasaudeja. — Muffin-uppes uhdens pee paschas Palembang-pilsehtas pahri neddeli pehz tam parwissam wehl nebija dserrams. — 2tra Webruar deena f. g. us Jawa-fallas, Sumatrai lihdsafsch, kalns, Telo-Nejo wahrda, faktritte, un 12 dsihwofla mahjas ar 15 leeleem zilwekeem un 22 behrneem neglabbjami bedde sawas eelschas.

Egipteru-, Eiriuru- un Turku-semme jau no laifu-laikeem duhjas (balloschi) teek bruhketas par gramatnescheem un ta eemahzitas, ka nolikteem laikeem starp tahm pilsehtahm Aleppo, Damafkus, Smirna, Kahira un zittahm ar gramatu, winneem ap kruhsim seetu, no weenas us ohtru skreen. Scho wassaru pirmo reisi tahdas zekta-duhjas no Antwerpenes (Belgiuru-semme) us Parihses (Sprantschu-semme) skrehjuschas un weena no winneem, kas 16ta Juni preeksch pufsbeneas guds Antwerpeni tikke waktä laista, jau tanni pascha pufsbenea (?) Parihse tikke. — Starp Antwerpenes un Brisselles nu ihpafchi sawada duhju-pasta eetaifita un 21ma Juni deena sinnaja Brisseli tikpat labbi ka Antwerpeni ik 15 minutes, ka tas nauda firgus weena un ohtra weeta zehlehs woi fritte, jo labbi mahzitari duhjai newaijaga wairak ka weerendel stundas starp schahm abbahm weetahm. — Erwe-meesta pee Littik-pilsehtas, tai pascha semme, fa-beedroschana duhju-mihlotaju (mahziffi: Taubenliebhaber) taifijusees. Schai taggad tahdas duhjas, kas jau no tahm pilsehtahm Bajonn', Bordo, Lion, Ungschehr, Tuhr un Ostende, kur aiskrehjuschas bijuschas, pahrnahkufchas. Weena no schahm duhjahm bija eelsch 14 stundahm no Erwe-meesta us Lioni skrehjufi un par winnu sohlija kohpmannis Antwerpeni 300 prankus, kas netikke peenemti. Pehz diwi neddekeem duhja pasudde; laikam buhs wannagam naggods krittufi.

No Neapeles. No 19ta lihds 23scho Juni Wesuhwis atkal jo brihnischfaki sawus stikfus rahdija. 19ta kalns, apkalns un wifs aprinkis stipri trihzeja; augsts pelnu- un duhmu-stabs slehjahs tihri stahwu gaisa. 20ta wirrekljau rikle zehlehs. 21ma semme trihzeja stipra-keem spebreneem un tanni pascha nakti sahze wirreklj murdai pahri pluhdin; — pelnu- un duhmu-stabs wehl augstaki slehjahs. 22tra schkih-rabs wirreklj-pluhds diweem starreem un sweh-lehs pa to paschu wezzu zelhu, ko 25ta lappä peeminnejam. Turflaht kalns warreniski strahdaja, leelus kwehlus afminus ismesdams, trihzedams un laif' no laifa maktigi baukschedams. — Leelaja spelte us to puffi, kur tas meestsinsch Torre del Greko gult, rahdahs (atkal jauna?) masa spelte, kas afminus ic. 30 pehdas augsti isfwesch. Wissa aprinki uhdens alkös melns un neschkihstis palizzis. — 26ta Juni kalns jo stipraki un bailigaki sah strahdaht. Plats wirreklj-pluhds swettahs us pilsehtinas Torre del Greko puffi un taggad tiffai pahri wertti no scha baggata meesta tahlu. Kamehr 1822tra gadda lihds schin kalns sawu ammatu naw tik stipri un tik ilgi bruhkejis, ka schoreis. Pascha Neapeles-pilsehta dsird kalna baukscheschanu, ka leelu-gabalu-schahwenus. Kad nakti kalnu reds, ka kwehli afmini minuht pehz minuhtes teek ismesti, ka farkans wirreklj-pluhds jubra atspihgulojahs, mehness tam wissam bahli un skaidri wirsu spihd un aprinkis wissapfahrt meerigi gult, tad tas, kas to wissu reds, tahdu uskattischanu gan lehti newarr aismirst un daschadas neisteizamas dohmas sawa prahta turr.

U. R.

Par schagads pagadeem.

Jau no paschas pawassaras rahdijahs, laiks weenumehr greeschotees us pahrleeku faufumu. To warreja wisswairak manniht tannis semmes-strehkös, kas rihta puffe eelsch Siropas gult, prohti, Wengerös, Wohlös, Kreewös, Pruhschös, Elefieri-semme, Beemeru-semme (Tschekös), Mehru-semme un Estreikeru-semme. Wis-

fäs schinnis semmēs zauru Mei mehnesi gandrihs pawissam leetus nelija. Turflaht tabds karstums bija, kabds neds schinnis semmēs wisškarstakā waffarā bija fadsihwohts, neds arri zittās deenaswiddejas semmēs ap to laiku mehds buht. Juni mehnesi gan schurpu-turpu lija, bet neds us tif platteem aprinkeem, neds tif leeliski, neds arri tif ilgi, ka warreja zerrecht, leetus semmi deewsgan walganu darrischoht. Karstums palikke weenahds un gaisš neatdsiffe, jebfchu arri daschureif stipris tehwainis gaddijahs. Bet seema bija lehna un flapja bijuht un semme dauds walganuma eesuhzusi un wissi augli brihnischiki taitahdā filtumā isdewahs. Seemas-tihrumi, kas pirmā pawaffarā ne fehflu sohlija atdoht, jo ispuiischi un flapjuma isgulleti rahdijahs, taggad us reisi zehlehs stalti un dewe zerribu us baggatu eenahf-schamu. Tiftai pirmās Juni deenas daschā weeta, kà ar wahrdu Wengerōs, eeleijās rudsi isfalle. Zerreja wehl wezzi faimineeki, pehz garakas deenas nahfshoht jo wairak leetus. — Welti! — Gan zittās mallās kruffa un pluhdi pohstija sehjumus, ihstems derrigs leetus nenahze, karstums auge jo deenas un wissas radditas leetas kalte un falte. Saufuma pohsts rahdija fawir bailibas pilnu spehku pehdigā puffē Juni mehnescha wissā gruhtibā. Awoti iskalte, uppes un urgas isfchuē, kohku lappas tschauksteht tschaukst un dseltanas paleek, un widdutschōs, augsti gullefchōs, behdas un nohtes leelumš. Wiswairak lohpeem gruhtums, gan jau taggad jazeesch, gan us preekschu jazerre. Kartupeli, no kurreem, kad wehl Juli mehnesi buhtu lijis, warreja paligu pee graudu truhkuma gaidiht, arri fatwihke un agrajas sortes, kas taggad jau gattawas, mas mantas isdohd. — Kas no wissa ta isaudsis? — Pruhfchōs un Slesieru-semmē, arri Wengerōs, wisflabbaka flauzama gohws, kas 19, 20 — 25 rubli sudraba wehrte stahweja, taggad jau par 5 lihds 6 rubli teek pahrdohhta. Brangus sirgus warr dabbuht, zif grihb, par 10 lihds 15 rubleem sudraba. Zabihstahs, ka tannis nosauktās semmēs mahjas lohpu fskaitlis nahfoschā pawaffarā buhs par $\frac{2}{3}$ masaks palizzis. Lai tas arri pee mums neno-

teek, un lai mehš, kam irr pee rohkas, no fawa pahruma warram labbu kapeiku eenemt, mums jo kohpigaki ar barribu jaapeetahs, jo tablejs gruhtums un aplama seena pahrdohschana mums truhkumu tiwaki paspedihš, neka dasch zerre, un wihrs tas buhs geldigs us platscha, kas par naudu par labbeem wahrdeem warrehs zitteem nohtes laikā palihdseht. U. R.

Derrigi padohmi.

Kad sirgi un gohwis no ohdehm newarr glahbtees:

Masga tohs ar fahrnu no wehrmelehm un no zittahm ruhktahm sahlehmi; arri fulla no pleederu-lappahm, woi pellaschki ar zuhku-taufahm fajaukti leeti derr.

Kad gohwis affini meesn:

Wahri pleederu-kohka misu uhdeni labbi stipri, un scho wirrumu dohd lohpan pa weeren-del kanni rihtā, pufšdeenā un waffarā dsert. Tif pat labbi irr kad gohwi 3 reises par deenu weenu brandwihna glahsi ar tinti eedohd. Tas palihds us weetas.

Prett tahrpu (zehrmu) flimmibu pee aitahm.

Samaisi pulweretu alowi ar milteem, taifi no tam pilles, un dohd to aitahm eerihht.

Praktini.

3. Prett seemeli stipraki falst.

Muischā, fur zelli katram faimineekam pa gabbaleem atdalliti, zella-usbraugs apskattija lihds ar teem us faweeem gabbaleem safaukteem faimineekeem padarritu brugges-darbu. Usgehje weenu gabbalu gluschi flikti bruggetu un gabbalneeku tuhda brihdinaja. Bet tas atrunnajahs, fazzidams, jau trihs seemas pehz kahrtas effoht pawissam lehnas bijuschas un zellu tiftabl pohstijuschas, ka nu wairs ne sinnoht, ne probtoht, kà lahpiht. — „Kà tad fawa gaitu-nahburga gabbals labs? Negg tam lehna seema zellu nemaitaja?“ — Apdohma, fazzija gabbalneeks:

winna dalka mannai lihdsafsch prett seez meli guft; laifam tur buhs fiprafi fallis.

4. Tahda nauda, tahda prezze.

Semneezei, ilgi deenejuschai tai paschâ weetà, par gohdigu kalposchianu tahs gaspascha fohlija prezibās-puhrâ defnīt dahlderus doht. Kad ta bija faderreta, nahze pee gaspaschas pehz sinna-mas naudas. Gaspascha gribbeja redseht winnas bruhrganu, kas bija pawiffam nekreetns un frohplihgs; to eeraudstijusi fazzija: „woi bija tew prahts, tahdu nejaufu wihrū sew ismekleht?“ Us tam nopuhdamees semneeze atbildeja: „ak manna mihla gaspascha un labdarritaja! arrig warreju labbaku dabbuht par defmit dahldereem?“

Uppmal Wittum.

Teefas fluddinafchanaš.

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes, ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walfis 11. 11. 11., tohp no Leelas Sefawas pagasta teefas wiffi parradu deweji, kam taisnas prassifchanaš pee ta Leelas Sefawas fainneeka Nahrūnu Jahna, kas sawas mahjas — inventariuma trahkuma un parradu dehl ne-spehdams ilgafi walddiht — muifchas waldischanai atdewis, par kurra mantu arri konkurse spreesta, usai-zinati, lai wišwehlaki lihds 29to Oktober f. g. pee schihs pagasta teefas peeteizahs, ar to pamahzifchanu, kad pehz schi termina wiffa meflefchana welti buhs.

Leelas Sefawas pagasta teefa, 27tâ August 1834. 3
(L. S.) ††† Schiebart Jahn, pagasta wezzafais.

(Nr. 130.) Fr. Heink, pagasta teefas farihweris.

No Jaun Luzeš pagasta teefas tohp wiffi tee, kam kahdas parradu prassifchanaš pee ta fainneeka Misaischu Willa buhtu, par kurra mantu parradu dehl konkurse spreesta, usai-zinati, lai lihds 29to September f. g. pee saudefchanaš sawas meflefchanaš pee schihs pagasta teefas peeteizahs un noliktâ terminâ sanahk.

Jaun Luzeš pagasta teefa, 18tâ August 1834. 3
††† Wehrulait Jahne Schulz, pagasta wezzafais.

(Nr. 56.) U. G. Hammer, pagasta teefas farihweris.

Wiffi tee, kam kahda prassifchana woi meflefchana no tahs atstahtas mantas ta ne fenn nomirruscha Kalnamuifchas fainneeka Leelu-Paugul Kristappa buhtu, tohp safaukti, lai diwju mehneschu starpâ no schihs deenas, prohti lihds 20to Oktober f. g., pee Kalnamuifchas pagasta teefas peemeldahs un sagaida ko teefa pehz likkumeem spreedihš. Zeklaht tohp peefohdinahs, ka tee, kas pehz schi termina nahktu, wairs netaps klausiti, un saudehs sawu teesu. To buhs wehrâ nemt!

Kalnamuifchas pagasta teefa, 20tâ August 1834. 2
(L. S.) ††† Gall-Pohga Kahrls, pagasta wezzafais.

(Nr. 71.) F. Bluhmann, pagasta teefas farihweris.

Wiffi tee, kam kahdas taisnas prassifchanaš un meflefchanaš no tahs atstahtas mantas to eefsch Gribh-peltes Gingul Frohga bes behrneem nomirruschu lau-latu draugu Sommerfelt (kas zittahrt pee Elleies dsintsmuifchas peederreja) buhtu, woi kam schkeet ka no tahs ko warretu prassih, tohp zaur scho sinu us-faukti, lai tadehl 3 mehneschu starpâ pee schahs pagasta teefas peeteizahs, un sagaida ko teefa pehz likkumeem spreedihš.

Elleies pagasta teefa, 18tâ August 1834. 3
Leijes Kaufchel, pagasta wezzafais.
(Nr. 93.) Lipp, pagasta teefas farihweris.

Zittas fluddinafchanaš.

31mâ August f. g. pulksten 11 preefsch pufšdeenas, taps Dohbeles Latweefchu basnižka muifchâ firgi, firgu-rihki, rattī, gohwju-lohpi, aitas, namma leetas un pee mahju bufchanaš derrigas leetas un kas wehl, uhtropē prett flaidru maksu wairakfohlidameem pahrohtas.

Zogahjuschâ pirmdeenâ pufšdeenas laikâ, man, to zektu brauzohht no Wirsemuifchas basnižas lihds Gribwes tiltam, kohks, ko par spanifku needru sanz (Rohr-stoek), augfchgallâ ar seltu apfalks, no ratteem iskritiis. Tas gohdigs zilweks, kas to buhtu atraddis, tohp luhgts, prett labbu pateizibas naudu, to fanni zeeniga rahtskunga Muhlerta namnâ (Zelgawâ) atdoht.

Dr. Bielenstein, Jaun Luzeš mahzitais.

B r i h w d r i k k e h t.

No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanaš pufes: Hofraht von Draunfchweig, graham. pahrluhkotais.